

iskolán kívüli nyelvgyakorlás során, hogy egyes kifejezéseket, szavakat, milyen kontextusban kell, illik, lehet használni, illetve melyikben mit jelenthet.

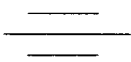
Összegezve:

A bevezetőben kitértem a modern oktatás új kihívásaira, amely szerint a nyelvoktatás céljai közé is fel kell vennünk az élethosszig tartó tanulásra való felkészítést. A mai tanulóknak meg kell tanulnia felelősséget vállalnia a tudásért, annak megszerzéséért. A projekt módszer nagyon hatékonyan segít ebben, hiszen azért, amit együtt terveztünk és hajtottunk végre, együtt kell vállalnunk a felelősséget. A nyelvtanulásra kivetítve fogalmazhatunk úgy is, hogy csak az fog eredményesen elsajátítani egy nyelvet, aki felfogja a tanulás során, hogy saját magának is felelősséget kell vállalnia a sikerért, így hajlandó a nyelvórán kívül is gyakorolni, sőt keresi ennek a lehetőségét, a gyakorlás során pedig kialakítja azokat a tanulási stratégiákat, amelyeknek a segítségével aztán később önállóan is tudja a nyelvtudását fejleszteni, céljaihoz igazítani, szinten tartani.

Mindez persze nem azt jelenti, hogy a nyelvoktatás ezentúl csak projekt munka keretein belül folyhat, inkább csak annyit, hogy amennyiben a feltételek megvannak, a tanterv megengedi, a tanulók elég tapasztalattal rendelkeznek, kapjanak lehetőséget olyan jellegű önálló munkára, amelyben kipróbálhatják a megszerzett nyelvi ismereteiket. A szisztematikus nyelvi munka (szókincstanulás, nyelvtani ismeretek gyakorlása, készségek fejlesztése) és a projekt munka – mindezek kipróbálása, alkalmazása – jól kiegészíthetik egymást a tanév során.

IRODALOM

- Doye, Peter: Fremdsprachenunterricht in der Grundschule, in: *Bildung und Erziehung* 50 (1997) 79-91.
Goethe-Institut München: *Nürnberger Empfehlungen zum frühen Fremdsprachenlernen*, München 1996
Kubaneck-German, Angelika: Der frühe Fremdsprachenunterricht und sein Kanon – einige Anmerkungen
in: *Zeitschrift für Fremdsprachenforschung*, 5 (1994) 22-31.
Gudjons, Herbert: *Handlungsorientiert lehren und lernen*, Bad Heilbrunn, 1997, 67-104
Civegna, Klaus: *Projekte im Deutschunterricht*, in: *Primar Zeitschrift für Deutsch als Fremdsprache im Primarschulbereich* 18 (1998) 50-53
Steffens, Ruth: *Brücken über Grenzen und Kulturen – der Weg ist kinderleicht!*, in: *Primar* 23 (1999) 4-12
Maier, Wolfgang: *Fremdsprachen in der Grundschule – Eine Einführung in ihre Didaktik und Methodik*, Berlin, 1991

DR. HANÁK ZSUZSANNA
főiskolai docens
Eszterházy Károly Főiskola
Eger

Az iskolai nevelés megalapozottsága a nagy pszichológiai irányzatok tükrében

Egy szemléletes karikatúra található Traxler, Hans-Meyer-Willner, G.: „Differenzieren und individualisieren” – című könyvében. Az erdő szélén egymás mellett állnak az állatok. Madár, majom, elefánt, akváriumban hal, fóka stb. Velük szemben egy asztalnál ül egy „szakember”, aki teljes egyenlőséget akar számukra biztosítani a vizsgán, ezért ezt mondja: „Az

igazságos kiválasztás érdekében a vizsgafeladat mindenki számára azonos: másszanak fel a fára!”

Igaz, a karikatúra különböző fajokhoz tartozó állatokat mutat, mégis érdemes elgondolnodni az emberek vonatkozásában az iskolai nevelés-oktatás kapcsán e rajzocsokról.

Az eredmény: mi emberek is különbözőek vagyunk.

A gyermekek képességeit több tényező határozza meg. Czeizler (2005) a következőket nevezi „Sors” faktornak: Az „Evolúció” és a szülők adják a géneket, melyek a biológiai öröklődésen keresztül, mint örökletes adottság hat a gyermeki képességekre. A szülők ezen kívül viselkedésükön keresztül hatnak a gyermekeikre, mivel azok e viselkedési mintákat öntudatlanul átveszik az utánpótlás útján. A szülők és a pedagógusok a nevelés révén is befolyásolják a gyermeki képességet, mivel a nevelés a szocio-kulturális öröklés útján a tanulás révén hat a gyermek képességére.

Ezen elmélet is a nagyfokú különbözőséget támasztja alá a gyermekek képességeit illetően. A szakirodalom kiemeli az adottság, rátermettség, hajlam, képesség jelentőségét. Adottságon alatt a szervezet öröklött, veleszületett diszpozícióját értjük. Ilyen pl. az idegrendszer, a hormonális működés, az izom- és csontrendszer stb. anatómiája, fiziológiája. Bizonyos cselekvésformákban megnyilvánuló adottságok együttesét rátermettségnek nevezzük. A rátermettség talaján kialakuló vonzódást adott cselekvésformák végzése iránti hajlamnak definiáljuk.

Az adottságok (hajlamok) az ember fejlődése és a társadalmi nevelés során képességekkel/képességekké bővülnek. A képesség a személy valóságos lehetősége egy tevékenységosztály körében kijelölhető feladatok elvégzésére. (Báthory 1992, Lénárt 1985, Zsolnai 2002)

Nagy kérdés, hogy mikor nevel jól a pedagógus. Mielőtt mindenki válaszol magában erre a kérdésre, érdemes megismerni a nagy pszichológiai iskolák véleményeit. Ezek közül tekintsük át az analitikusok felfogását a nevelésről, a humanista pszichológia szemléletmódját és az individuálpaszichológia nézőpontjait.

A pszichoanalízis követői szerint a nevelés mélylélektanilag megalapozott, ha a tudatos tevékenység mellett a tudattalan lelki működést is figyelembe veszi a tanár a gyerek viselkedésében, és arra törekszik, hogy megtanítsa a tanulót motívumainak tudatosítására. Különös figyelmet kell fordítani a szülő-gyerek viszonyra, különösen a korai anya-gyerek kapcsolatra, mert ebben alapozódik meg az egész későbbi személyiségfejlődés. A pedagógusnak ismernie kell a szublimáció lehetőségét, de tudnia kell azt is, hogy az ösztöntörekvések egy részét nem lehet szublimálni. Számításba kell vennie a tanuló szexualitását, pszichoszexuális fejlődését. Helyesen kell alkalmaznia a lelkiismeret fejlődésének törvényeit, büntetés helyett igyekeznie kell a tanuló motívumait megismerni, és ha szükséges, megváltoztatni. A jól nevelő pedagógus kerüli, hogy túlzott szorongást vagy büntudatot ébreszsen a gyerekekben, mert az csökkenti a biztonságérzetét, neurotikussá, agresszívvá teheti a tanulót. Figyelembe kell vennie az adott fejlődési szakasz sajátosságait, és ehhez mérten kell feladatokat adnia, melyek elősegítik a tanuló önállósulását, aktivitását. Számolnia kell az indulatátétellel és következményeivel. Végül, de nem utolsósorban a nevelő személyisége feleljen meg a mélylélektani kívánalmaknak, azaz ne legyen neurotikus, tekintélye ne legyen kényszeres, ismerje saját motívumait, és legalább közelítse meg azokat a célokat, amely felé a tanulóit irányítja.

Az individuálpaszichológia követői szerint a nevelés megalapozott, amennyiben a tanulót egyéni módon neveljük. Ehhez a tanárnak ismernie kell a tanuló egyéniségét, érdeklődését. A tanár feladata a tanuló értékes tulajdonságainak kifejlesztése, amelyek csírájában megvannak. Érdekes gondolat, hogy a tanár csak annyira avatkozzon be a tanuló dolgába, amennyire szükséges. Soha ne bocsátkozzon harcba a tanulóval. Járjon el úgy a tanár, hogy a tanuló rájöheszen: mi volna az adott helyzetben a leghasznosabb. A tanár önállóságra neveljen, az önállóság

mellett fontos, hogy élje bele magát a gyerek lelkivilágába, értse meg problémáit. Az iskolai foglalkozásokat jókedv, örömteli légkör kíséresse. Fontos, hogy türelem vezérelje a tanárt, kifogásait csak négy szemközt, barátságosan közölje a tanulóval. Objektív és reális legyen, hiba esetén a pedagógus először magában keresse az okot. Végül: a tanár ne veszítse el a tanulóba vetett bizalmat.

A személyközpontú megközelítés szerint a nevelés megalapozott, amennyiben a nevelés célja az, hogy a facilitátor (tanár) segítse a tanulót abban, hogy a tanuló kezdeményezze a cselekvést, a cselekvésért felelősség érzése alakuljon ki benne: így felnőve felelősségre alkalmas egyén válik a tanulóból. Lényeges az ésszerű választás biztosítása a tanulónak, mert így felnőve önirányításra képes egyén lesz. A tanuló rendelkezzen kritikai érvekkel, mert ha rendelkezik, felnőve mások teljesítményét értékelni képes egyénné válik. Szorgalmazzon a tanár problémamegoldást, mert ekkor a tanuló felnőve képes lesz rugalmas problémamegoldásra, intelligensen alkalmazkodni tudó lesz. Együttműködés jelenjen meg a tanulói tevékenységben, mert felnőve csak így lehet hatékonyan együttműködni képes ember.

Ezen gondolatok megvalósításához kívánok minden pedagógusnak türelmet, szeretetet és lehetőséget a mai körülmények között.

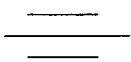
IRODALOM

Bagdy Emőke–Telkes József (2000): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Tankönyvkiadó, Budapest.

Báthory Zoltán (1997): Tanulók, iskolák, különbségek. OKKER, Budapest.

Gordon, Thomas (1995): Tanítsd gyermeked önfegyelmre. Studium Effektíve Kiadó, Budapest.

Tóth László (2000): Pszichológia a tanításban. Pedellus Kiadó, Debrecen.

TISZTELETTELJES KÉRÉS ELŐFIZETŐINKHEZ!

Bízunk abban, hogy továbbra is töretlen támogatói, előfizetői maradnak lapunknak. Ennek reményében kérjük minden kedves Előfizetőnket, régieket és újakat, hogy a 2007. évi előfizetési díjat, amely 1500 forint, az alábbi számlára befizetni szíveskedjenek: OTP Csongrád Megyei Igazgatóság, Szeged, Módszertani Közlemények, 11735005-20003933.

Köszönjük megértésüket és támogatásukat.

A MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK KIADÓHIVATALA